

*Олександр КРАСІВСЬКИЙ,
Роман ШМАНДРОВСЬКИЙ
(Дрогобич)*

**ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД
ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ
У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ
КІНЦЯ ХХ ст.**

За умов сучасних соціально-економічних трансформацій в Україні особливої актуальності набуває завдання виховання активного та свідомого молодого покоління громадян. Одним із ключових пріоритетів навчально-виховного процесу виступає формування цілісної особистості, здатної до саморозвитку та самореалізації. Розкриття індивідуального потенціалу кожної дитини розглядається як необхідна умова становлення її як активного та відповідального суб'єкта громадянського суспільства. Лише цілісна, орієнтована на постійне вдосконалення особистість може ефективно реалізувати себе у соціокультурному просторі та сприяти демократичному розвитку держави.

Саме демократичні трансформації суспільства зумовили руйнування традиційних засад виховання учнівської молоді, що актуалізує потребу у переосмисленні змісту та концептуальних орієнтирів виховної роботи, а також у перегляді методичних підходів до взаємодії педагогів з учнями. Сучасна школа постає як інституція, покликана забезпечувати умови для самореалізації та всебічного розвитку кожної дитини, враховувати її індивідуальні потреби й інтереси, а також стимулювати внутрішню мотивацію до формування духовного світу. Такий підхід відповідає принципам гуманізації та демократизації освітнього процесу, сприяє розвитку особистісної автономії і формуванню ціннісних орієнтацій учнів.

Метою застосування особистісно орієнтованого підходу у навчанні та вихованні дітей є гуманізація освітнього процесу, його наповнення морально-духовним змістом, розкриття індивідуальних можливостей кожної дитини та стимулювання її до творчої діяльності й самостійності. Центральним об'єктом цього підходу виступає особистість дитини, розвиток її творчих здібностей та забезпечення умов для самореалізації у різних сферах життєдіяльності. Значна увага педагогів зосереджується на формуванні ціннісних орієнтацій,

моральному становленні та духовному розвитку вихованців, вихованні почуття людської гідності, самоцінності, чесності й справедливості. Отже, особистісно орієнтований підхід сприяє становленню цілісної особистості, здатної до відповідальної участі у суспільному житті.

Як відомо, застосування особистісно орієнтованого підходу у виховній практиці було характерним для вітчизняних загальноосвітніх шкіл кінця ХХ ст. В його основі була реалізація особистісного становлення дитини, сприяння розвитку її творчих здібностей, самореалізації у різних сферах діяльності. Інакше кажучи, центральним завданням цього підходу виступало формування цілісної особистості, здатної до самостійності, самореалізації та активної участі у суспільному житті.

Відомий український науковець І. Бех особистісно орієнтований підхід до виховання учнівської молоді вважав теоретико-методологічним фундаментом, який слугує основою цілеспрямованого розвитку Я-концепції дитини. При цьому вчений наголошує на важливості створення педагогічним колективом загальноосвітньої школи виховного середовища, яке сприяло б саморозвитку кожної дитини, її індивідуальному становленню [2, с. 6].

На думку І. Беха, у межах особистісно орієнтованого підходу значна увага педагогів повинна спрямовуватися на виховання ціннісних орієнтацій учнів, їхнє моральне становлення та духовний розвиток. А освітній процес має забезпечувати формування почуття людської гідності, усвідомлення власної самоцінності, а також виховання чесності й справедливості як базових моральних категорій. Саме такий акцент, на переконання вченого, забезпечує гармонійне поєднання інтелектуального, емоційного та духовного розвитку особистості, що відповідає завданням реалізації особистісно орієнтованого підходу до освіти [2, с. 8].

Важливим аспектом особистісно орієнтованого виховання є реалізація принципів педагогіки співробітництва. Власне актуалізація на цьому характерна саме для загальноосвітніх шкіл України кінця ХХ ст. Мова йде про позицію, стрижнем якої виступає, за влучним висловом І. Беха, «розуміння дитини», «визнання дитини» та «прийняття дитини». По-іншому, педагогіка співробітництва передбачає взаємодію вихователя й вихованця в єдиному емоційно-чуттєвому діапазоні, що мінімізує ризик психічного напруження,

пов'язаного з некоректним втручанням дорослого у внутрішній світ дитини.

Отож, особистісно орієнтований підхід до виховання передбачає забезпечення учням права на свободу вибору власної ціннісної позиції, створення умов для реального здійснення цього вибору за наявності внутрішньої готовності дитини до подолання дисгармонії у власному досвіді, поведінці, спілкуванні та діяльності. Такий підхід формує основу для розвитку самостійної, духовно багатой та соціально відповідальної особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посібник / М-во освіти України, Ін-т змісту і методів навчання. Київ, 1998. 204 с.

2. Бех І.Д. Особистісно-орієнтована модель виховання як науковий конструктор. URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/3/vupysk_21.pdf

Олексій МІНАШКІН
(Львів)

ЦИФРОВА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ

Використання цифрових технологій у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) стало звичною складовою освітнього процесу. Онлайн-ресурси, цифрові платформи та засоби комунікації активно використовуються у навчальній діяльності учнів. Разом із розширенням можливостей цифрового середовища актуалізуються і питання безпеки. Йдеться не лише про технічний захист інформації, але й про ситуації, що виникають у процесі взаємодії учнів із цифровим контентом та іншими користувачами. У багатьох випадках такі ризики не завжди усвідомлюються або недооцінюються.

У сучасних наукових підходах цифрова безпека розглядається як складова ширшого явища, пов'язаного з формуванням цифрових компетентностей особистості [1; 2]. Це передбачає не тільки